

Jaké změny přináší novela zákona o přeměnách z pohledu znalců

S nástupem nového roku přichází do popředí zájmu legislativní změny, jejichž účinnost nastává již od 1. ledna 2012. K takovým zákonným normám patří i zákon č. 355/2011 Sb. (Novela zákona o přeměnách), kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev (Zákon o přeměnách), ve znění pozdějších předpisů.

Přijátá Novela zákona o přeměnách navazuje na legislativní záměr uvést v soulad dosavadní právní úpravu s komunitárním právem a transponování směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/109/ES do českého právního řádu, současně pak reflektuje nedostatky, na které praxe narážela od účinnosti Zákona o přeměnách. Nejednoznačná terminologie, zbytečná administrativní zátěž či nedostatečný a zcela chybějící výklad některých institutů představují hlavní body, které byly předmětem revize. V následujícím textu byly zachyceny vybrané změny prolínající se znaleckou činností, která naplňuje zákonné požadavky v rámci přeměn společností a sehrává nezastupitelnou expertní úlohu při daných transakcích.

Zakotvení definice pojmů

V Novele zákona o přeměnách jsou explicitně zakotveny vybrané pojmy, jako je obchodní majetek či obchodní jmění známé z obchodního zákoníku, na které je dále odkazováno zejména pak v souvislosti s oceněním jmění při přemě-

nách společností. Definování pojmů pro účely tohoto zákona tak přispívá k transparentnosti výkladu a zvyšuje právní jistotu.

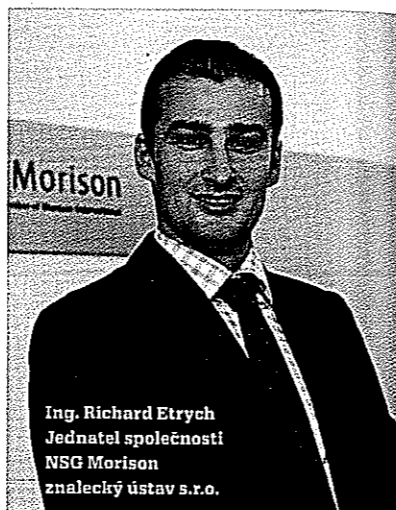
Dále pojem hodnota je nahrazen pojmem reálná hodnota, přičemž reálná hodnota, tj. tržní hodnota nebo ocenění učiněné kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce je vnímána ve smyslu příslušných ustanovení zákona o účetnictví.

Rozhodný den a ocenění jmění

V případě stanovení rozhodného dne přeměny zůstává, že rozhodný den nemůže předcházet o více než 12 měsíců den, v němž bude podán návrh na zápis přeměny do obchodního rejstříku. Avšak příslušné ustanovení je doplněno zcela novým a zásadním způsobem ve vztahu k významu rozhodného dne a přeshraničních přeměn. Rozhodný den jako den, od kterého se jednání zanikající nebo rozdělované obchodní společnosti považuje z účetního hlediska za jednání uskutečněná na účet nástupnické společnosti, je možno dle Novely zákona o přeměnách stanovit nejenom zpětně, ale i do budoucna po vypracování projektu přeměny, nejpozději však jako den zápisu přeměny do obchodního rejstříku. Tato změna umožní přeshraniční přeměny i se společnostmi, kde existovala odlišná úprava rozhodného dne (např. Polsko či Maďarsko - rozhodný den až ke dni právních účinků fúze).

Ocenění jmění pro účely přeměn bude ke dni poslední řádné či mimořádné účetní závěrky nebo konečné účetní závěrky pokud bude rozhodný den přeměny předcházející den vypracování projektu přeměny, předcházející den vypracování projektu. Z toho hlediska vyplývá, že ocenění jmění bude provedeno vždy k okamžiku předcházející vypracování projektu přeměny.

Způsob ocenění a zobrazení do účetnictví zůstane beze změn, přičemž ocenění bude promítnuto do účetnictví po datu poslední účetní závěrky sestavované před vypracováním projektu přeměny.

Ing. Richard Etrych
Jednatel společnosti
NSG Morison
znalecký ústav s.r.o.

V rámci Novely zákona o přeměnách je dále nově zařazen výklad, k jakému dni se má stanovit cena nebo výše vypořádání společníka při zániku jeho účasti ve společnosti, přičemž tento okamžik je stanoven ke dni, kdy zanikla účast společníka ve společnosti. Explicitně je pak uvedeno, že pro účely tohoto zákona jsou přípustné pouze obecně uznávané objektivní metody ocenění odpovídající účelu ocenění, pro které je oceňování prováděno.

Jmenování a odvolání znalce

Zatímco doposud mohl soud návrh na jmenování znalce odmítnout a bylo nutno podávat nový návrh, přechází se k praxi, kdy soud není vázán návrhem na jmenování osoby určitého znalce. Dále je umožněno osobě, která osvědčí naléhavý právní zájem, navrhnout odvolání znalce a soud pak může odvolat jmenovaného znalce v případě, kdy znalec porušuje závazným způsobem své povinnosti. Posilují se tak práva a ochrana společníků a věřitelů.

Právo na odprodej obchodního podílu nebo akcií při změně jmění

V zájmu zvýšení ochrany společníků jsou v rámci Novely zákona o přeměnách doplněny nová ustanovení, která umožňují společníkům, kteří hlasovali proti přeměně, domáhat se práva na odkoupení svých podílů. Nástupnická společnost je pak na své náklady povinna

odkoupit obchodní podíl nebo akcie za cenu odpovídající jejich reálné hodnotě, která je stanovena posudkem znalce, přičemž vyhotovení posudku by mělo být zajištěno nejpozději do 3 měsíců ode dne, kdy společník uplatnil právo na odkoupení obchodního podílu nebo akcií. Nástupnická společnost však bude mít proti společníkovi, který uplatnil právo na odkoupení obchodního podílu nebo akcií, právo na náhradu těchto nákladů, pokud z posudku bude vyplývat, že tvrzená změna nebo změny ve jmění neměly vliv na výměnný poměr podílů.

Odpovědnost za škody

Stejně jako členové statutárních orgánů, dozorčí rady, tak i znalec pro přeměnu odpovídá za škodu, která vznikla porušením jeho povinností při přeměně osobě zúčastněné na přeměně. V této rovině Novela zákona o přeměnách upřesňuje, že znalci se zprostí své odpovědnosti, jestliže prokážou, že jednali s právem předepsanou péčí, což bude znamenat prokázat jednání s péčí odbornou.

Ocenění jmění při přeshraniční přeměně

V rámci přeshraničních přeměn existují situace, kdy není vyžadováno ocenění jmění podle Novely zákon o přeměnách. Takovýmto případem je zánik české společnosti zúčastněné na přeshraniční přeměně, jestliže nástupnická osoba má sídlo na území jiného členského státu a zahraniční právní řád takovéto ocenění nevyžaduje. Naopak zaniká-li zahraniční právnická osoba a nástupnická osoba má sídlo na území ČR, je ocenění jmění zahraniční osoby posudkem znalce dle Novely zákona o přeměnách vyžadováno, pokud již nebylo oceněno a odpovídá-li toto ocenění požadavkům stanoveným příslušným předpisem EU pro oceňování nepeněžitých vkladů v akciových společnostech nebo je-li toto ocenění součástí znalecké zprávy o přeshraniční přeměně.

Fúze

Pokud jde o obsahové náležitosti projektu fúze, doplňuje se výklad k výměnnému poměru podílů společníků zanikající společnosti na nástupnické společnosti, který musí být vhodný a odůvodněný, přičemž tento výměnný poměr reflektuje požadavek na reálnou hodnotu.

Nové je dále upřesněn datum ocenění jmění, a to ke dni zpracování poslední řádné nebo mimořádné anebo konečné účetní závěrky sestavované zanikající společnosti před vyhotovením projektu fúze. S ohledem na změnu konceptu rozhodného dne není možné datum ocenění vztáhnout pouze jen ke konečné účetní závěrce.

Součástí posudku znalce musí být při fúzi splynutím i údaj, zda částka, na kterou se jmění zanikající společnosti oceňuje, odpovídá alespoň součtu vkladů do základního kapitálu nástupnické společnosti s ručením omezeným nebo součtu jmenovitých hodnot akcií nástupnické akciové společnosti. Při fúzi sloučením pak i údaj, zda tato částka odpovídá alespoň částce zvýšení základního kapitálu, jež připadá na společníky zanikající společnosti.

Změny a požadavky na ocenění přináší i transakce, kdy dochází k fúzi dceřině společnosti do mateřské společnosti resp. fúzi mateřské společnosti do dceřině. V případě up-stream merger je znalec povinen promítnout do částky, na kterou se jmění zanikající společnosti oceňuje, snížení odpovídající pořizovací ceně podílu na zanikající společnosti, který vlastnila nástupnická společnost před fúzí. Zvýšení základního kapitálu nástupnické společnosti i při fúzi 100% dcery do mateřské společnosti bude možné, pokud pořizovací cena podílu bude nižší než ocenění jmění dcery, a to jen o částku tohoto rozdílu. U down stream merger znalec promítně do částky, na kterou se jmění zanikající společnosti oceňuje, snížení odpovídající reálné hodnotě vlastního podílu ve vlastnictví zanikající společnosti a reálné hodnotě obchodního podílu na nástupnické společnosti ve vlastnictví zanikající společnosti.

Rozdělení

Upřesnění výkladu a zjednodušení se váže i k projektům rozdělení. Dochází-li k rozdělení sloučením je povinna zanikající nebo rozdělovaná společnost ocenit posudkem znalce jmění, které má přejít na nástupnickou společnost jen v případech, kdy nástupnická společnost zvyšuje svůj základní kapitál. Neexistuje tak žádný důvod automaticky vždy nařizovat ocenění jmění při rozdělení sloučením (stejně tak při fúzi sloučením), tak jak to bylo doposud. Stejně jako v případě fúze i při přeměně rozdělením je upraven obdobně rozhodný den, ke kterému se oceňuje jmění.

Pokud znalecký posudek na ocenění jmění zanikající nebo rozdělované společnosti není zpracován samostatně, ale jako součástí znalecké zprávy o rozdělení, je třeba znaleckou zprávu o fúzi uložit do sbírky listin, tak aby bylo v souladu, že posudek o ocenění jmění byl vždy ve sbírce listin uložen.

Dále je v rámci nového ustanovení zakotveno, že posudek znalce musí obsahovat i vyjádření k tomu, zda částka ocenění jmění odpovídá alespoň součtu vkladů do základního kapitálu nástupnické společnosti s ručením omezeným nebo součtu jmenovitých hodnot akcií nástupnické akciové společnosti. Pokud jde o rozdělení sloučením rovněž i údaj, zda tato částka

odpovídá alespoň částce zvýšení základního kapitálu, jež připadá na společníky zanikající nebo rozdělované společnosti.

Převod jmění na společníka

V případě převodu jmění na společníka je přejímající společník povinen poskytnout ostatním společníkům zanikající společnosti vypořádání v penězích, přičemž výše vypořádání musí být přiměřená reálné hodnotě jejich podílů a tato přiměřenost doložena posudkem znalce. Novela eliminuje nejasnosti ohledně výkladu, jaké posudky a znalecké zprávy jsou nutné pro danou přeměnu a explicitně obsahuje ustanovení, kdy pro převod jmění je potřeba posudek znalce (znalecká zpráva o převod jmění), který přezkoumává výši přiměřenosti vypořádání a tento posudek zároveň obsahuje kromě základních náležitostí dle zákona upravujícího činnost znalců také:

- ocenění jmění zanikající společnosti s uvedením metody nebo metod, podle kterých bylo provedeno ocenění,
- zda a jaké zvláštní obtíže se vyskytly při oceňování, a
- částku vypořádání připadající na každý obchodní podíl nebo akcii určitého druhu o určité jmenovité hodnotě.

Změna právní formy

Novela zákona o přeměnách doplňuje chybějící práva společníkům jako je právo seznámit se se znaleckým posudkem na ocenění jmění či s řádnou, mimořádnou nebo mezitímní účetní závěrkou.

Ocenění jmění pro účely změny právní formy posudkem znalce může být v daném případě nahrazeno postupem obdobně jako je v případě nepeněžitých vkladů dle příslušných ustanovení obchodního zákoníku (viz § 59a OZ).

Přemístění sídla do České republiky

V rámci přeměn přináší Novela zákona o přeměnách i institut přemístění sídla zahraniční právnické osoby do České republiky. Na přemístění sídla a změny právní formy se aplikují obdobná ustanovení jako při změně právní formy. Ocenění jmění posudkem českého znalce nebude vyžadováno v případech, kdy bude k dispozici ocenění znalcem z jiného členského státu, které odpovídá pravidlům stanoveným právním řádem EU pro oceňování nepeněžitých vkladů v akciových společnostech. ●

Autor článku: Ing. Richard Etrych
Jednatel společnosti NSG Morison
znalecký ústav s.r.o.